

Vill du göra en insats i samhällets civila krisberedskap?

Då finns det en konkret och viktig uppgift för dig som är medlem i Svenska Blå Stjärnan, Lottorna eller Kvinnliga Bilkåren.

I samarbete med Statens strålskyddsinstitut (SSI) byggs nu en nationell organisation med medlemmar från frivilligorganisationerna för provtagning och mätning av radioaktivt nedfall där din insats behövs.

★ Att bedöma konsekvenserna av ett radioaktivt nedfall som kan beröra stora områden kräver insats av många människor som snabbt kan ta prover från lantbruksodlingar, livsmedel med mera.

Det är en uppgift som är väl lämpad för särskilt utbildade medlemmar i frivilligorganisationerna. Statens Strålskyddsinstitut, Jordbruksverket och frivilligorganisationerna håller tillsammans på att bygga upp en rikstäckande organisation för provtagning och mätning av radioaktivt nedfall. Organisationen finansieras av medel från Krisberedskapsmyndigheten, KBM, som anser att detta är en viktig uppgift för den civila beredskapen.

Varför är din medverkan i den natio-

nella provtagnings och mätorganisation så viktig?

Erfarenheterna från Tjernobylolyckan 1986 visade att det är nödvändigt att snabbt kunna mäta radioaktiva föroreningar i lantbruksprodukter och livsmedel. Mjolkproduktionen är särskilt känslig för ett radioaktivt nedfall eftersom de radioaktiva ämnena snabbt tas upp av betande kor och förs över till mjölken. Genom tidig provtagning och mätning av mängden radioaktiva föroreningar i betesgräset går det att avgöra om mjölkkor kan vistas ute på bete eller måste hållas installerade.

Frivilligorganisationerna

Svenska Blå Stjärnan, Lottorna eller Kvinnliga Bilkåren har i ett avtal som tecknades med SSI 2006 åtagit sig att tillsammans med SSI organisera och utbilda frivilliga för provtagning inom lantbruket. I organisationer ingår verksamhetsledning, provtagning, hantering och transport av betesgräsprover till utsedda beredskapslaboratorier.

Det kan tyckas enkelt att åka ut till en hage och hämta in ett gräsprov men kraven är stora på precision, noggrannhet, kompetens och ansvars-kännande. Om gräsproven är felaktigt insamlade blir mätresultaten fel. Det är viktigt att det blir rätt eftersom det är utifrån dessa mätdata som man kan avgöra om

mjölken från betande kor är användbar som livsmedel eller om den måste kasseras.

Provtagningen

Efter larm från SSI ska provtagarna, som oftast arbetar två och två, åka ut till förutbestämda gårdar. Provtagarna tar kontakt med lantbrukaren och får anvisat vilka fält som används för bete och tar proven från dessa. I varje län finns det mellan tolv och 25 provgårdar beroende på länets storlek. Exakt vilka gårdar som väljs ut beror på nedfallsområdets utbredning och hur kraftigt nedfallet bedöms vara i olika områden. De län som inte har egna verksamhetsledare eller provtagare kommer att bemannas av provtagare från angränsande områden.

Provtagningen görs enligt bestämda regler och dokumenteras med protokoll. Proven transporteras så snart som möjligt till ett förutbestämt beredskapslaboratorium för mätning. SSI tillhandahåller all den utrustning som behövs för uppdraget.

Provtagare kommer aldrig att tilldelas uppdrag i nedfallsområden där det skulle finnas risk för deras hälsa. Organisationen kommer att få egna mätinstrument för att kunna bestämma strålningsnivån i nedfallsområdet. Är nivån över ett bestämt värde, som skulle kunna medföra någon hälsorisk, ska provtagningen inte genomföras.

Utbildning och övning

Alla verksamhetsledare i provtagningsorganisationen får en befattningsutbildning som innefattar två och en halv dags grundkurs om strålning och radioaktiva ämnen och en praktisk kurs i provtagningsmetodik. Verksamhetsledarna utbildar i sin tur provtagarna. Varje år genomförs en endagars fältövning för hela organisationen.

TEXT: LENA WALLBERG,

FOTO: ROBERT FINCK

STATENS STRÅLSKYDDSinSTITUT

Gräset som klipps läggs i en påse.

Till provet fyller man i en rapport om gårdens ägare, mejerinumner, husdjursför-eningsnummer, fält etcetera som lämnas med provet som lämnas till ett labb.

Vi söker fler verksamhetsledare

Idag har SSI avtal med 63 provtagare från de tre frivilligorganisationerna. 18 av dessa är verksamhetsledare.

För att utöka provtagningsorganisationen söker vi stjärnor i följande län:

**Västernorrland,
Uppsala,
Stockholm,
Östergötland,
Kalmar,
Halland**

Västra Götalands län.

Antingen som verksamhetsledare eller provtagare i den nationella beredskapsorganisationen.

Intresserade i andra län är givetvis också välkomna!

Vill du bli verksamhetsledare?

Uppdraget som verksamhetsledare innebär att du är en av tre som är den sammanhållande länken för länets provtagningsorganisation. Dina arbetsuppgifter kommer bland annat att innebära att rekrytera och utbilda nya provtagare, fungera som arbetsledare, utse transportörer, medverka i den årliga fältövningen samt under en dag delta i den årliga informations- och utbildningsdagen. Ersättning för arbete utgår enligt avtal.

Utbildning av nya verksamhetsledare äger rum den **25–27 april 2008 på Räddningsskolan i Revinge i Skåne**. Fri resa, kost och logi under utbildningen.

Vill du bli provtagare?

Uppdraget som provtagare innebär att du arbetar praktiskt med provtagning och transporter. Denna utbildning kommer att ske under våren eller hösten av länets verksamhetsledare. Du som vill bli provtagare kan redan nu anmäla dig.

För att vara lämplig som provtagare eller verksamhetsledare bör du inte ha något annat avtal med Försvarsmakten.

Anmälan och ersättning:

Kontakta Annelie Andersson på 08-629 63 68 alternativt annelie.andersson@svenskablastjarnan.se

Man mäter ut en cirkel betesgräs som man sedan klipper, för att packetera ner i en påse. Här en Blå Stjärna från Gävleborgsförbundet.

Utbildningsåret 2008 har bara börjat!

Nu har äntligen det nya utbildningsåret kommit igång. Kursanmälningarna rasar in och begravver oss på kansliet i arbete. Jättekul! Vissa av uppdragsutbildningarna är redan fulla, och till och med vissa av höstens övriga kurser! Dessutom ser vi att ungdomslägren börjar fyllas, sakta men säkert. Så skicka in anmälningar till de kurser du är intresserad av redan nu!

★ Det är otroligt viktigt att vi stjärnor är kunniga inom djurslaget gris, då de är utsatta för stort smittryck. Passa på att gå Grundkurs 2 gris 23–30 april på Stora Segerstad och Värnamo naturbruksgymnasium. Du får lära dig mer om

– Glöm inte att anmäla dig till Grundkurs 2 gris 23–30 april, tipsar Annelie Andersson.

FOTO: KRISTIN SUNDSTRÖM

smågrisar, suggor, slaktsvin, smittskydd med mera. Dessutom får du öva dina traktorkunskaper. Förutom ökad kunskap om djurslaget gris krävs ökad kunskap inom ämnet smittskydd. Läs mer om vårens aktuella utbildningar på sidorna 18 till 25.

Den 29 juni–2 juli genomförs Temadagar bland tama och vilda djur på Borås djurpark för ungdomar mellan 15 och 17 år. Missa inte chansen att delta

på dessa dagar och dessutom får deltagarna chans att påverka temadagarnas innehåll.

Nyhet!

En nyhet för år 2008 är att vi kommer att genomföra fyra Grundkurser 1 under sommaren. Som vanligt går kursen på Vretagymnasiet (Vreta Kloster), Berga naturbruksgymnasium (Stockholm) och Dingle naturbruksgymnasium (Dingle). En ny kursplats för i år är Tenhult naturbruksgymnasium (Tenhult), som ligger i närheten av Jönköping.

Läs mer om samtliga kurser och läger på www.svenskablastjarnan.se, i utbildningskatalogen eller lägerbroschyren som medföljde förra numret av medlemstidningen.

ANNELIE ANDERSSON
VIKARIERANDE
UTBILDNINGSKONSULENT

Birgit Lundberg – stjärna och verksamhetsledare inom SSI

För drygt sju år sedan kom ett uppdrag från KBM, Försvaret och SSI. Det var inte ett vanligt uppdrag utan ett uppdrag som skulle genomföras tillsammans med Lottor och Bilkårist. Uppdraget var att klippa betesgräs hos vissa utvalda bönder. Jag, Birgit Lundberg, antog utmaningen och anmälde mig till SSI för att genomgå deras utbildning för verksamhetsledare.

★ Det fanns ett intresse från min sida då vårt län fick en del radioaktiva ämnen av regnmolnen från Tjernobyloyckan 1986. Jägarna fick sända in kött av älg och rådjur för att kolla bequerel. Mina sporadiska bär- och svampvänder blev ännu mer sporadiska, de upphörde totalt.

Den utbildning vi fick av personal från SSI var av hög klass. På ett peda-

gogiskt sätt fick vi lära oss hur radioaktiviteten påverkar natur och människor. Träning för provtagning på betesgräs ingick. När helgen var avklarad, kom det svåraste, att rekrytera medlemmar, som ville vara med och klippa betesgräs. Jag gick igenom "mina medlemmar" och fick ett gäng, som var viliga att hänga på detta nya uppdrag.

Klippa gräs innan korna kommer

Vi tre verksamhetsledare, en Lotta, en Bilkårist och jag från Svenska Blå Stjärnan samlade all personal och hade en dags genomgång av allt vi hade lärt oss. Många funderingar över hur vi skulle adressera påsarna med betesgräs klurades ut efter en välbehövlig lunch. Därefter så forslades gräset till SSI:s labb i Stockholm av en bilkårist och vårt uppdrag var slut för denna gång.

Vi får lära oss kartläsning, klippa med fart, så vi hinner få ner gräset i påsarna innan korna kommer. Men normalt sett klipper vi i hagarna när korna inte är där. Jag tycker om mitt uppdrag och in-

Birgit Lundberg uppmanar stjärnor att bli verksamhetsledare. FOTO: ANITA NILSSON

ser att vi gör nytta för vårt land på ett speciellt vis: Vi klipper betesgräs för kontroll av bequerel så alla i Sverige kan dricka mjölk!

BIRGIT LUNDBERG
GÄVLEBORGSFÖRBUNDET